

سمت‌وسوی کارگاه‌های آموزشی در حرفه: از پاسخ به نیازهای کلی تا ارتقای دانش‌های خاص

دوره ۲۹ شماره ۴
ص.ص. ۸۷۱-۸۷۳

نگاهی به کارگاه‌های آموزشی برگزار شده در حرفه در طول دو دهه گذشته حاکی از آن است که با گسترش حرفه در ابعاد آموزشی و کارکردی، بر تعداد و تنوع موضوعی آنها افزوده شده است. واکاوی این کارگاه‌ها از دیدگاه‌های گوناگون و همچنین آینده‌نگری درباره نیاز به برگزاری آنها برای آینده نزدیک می‌تواند کیفیت این رخدادهای حرفه‌ای را بنمایاند و ما را در برنامه‌ریزی برای بالابردن اثربخشی آنها یاری رساند.

شواهد نشان می‌دهد که تا پیش از نیمه دوم دهه ۱۳۷۰ و پیش از پیوستن تعدادی از دانش‌آموختگان دکترا از دانشگاه‌های خارج از کشور (به‌ویژه از کشور استرالیا از میانه دهه ۷۰ به این سو) به حرفه، کارگاه آموزشی در حرفه به‌ندرت برگزار شده است؛ اگر هم، چنین کارگاه‌هایی برگزار شده، نشانی از چندوچون آنها در دست نیست. به هر شکل، طبیعی است که انتظار داشته باشیم با پیوستن تعدادی از نیروهای تازه‌نفس از دانشگاه‌های معتبر خارج از کشور به حرفه، آنها برای آموزش هم‌حرفه‌ای‌های خود احساس نیاز کرده و اقدام نمایند. در عین حال، حرکت جدی برای برگزاری کارگاه‌های آموزشی با تأسیس دوباره انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران در ابتدای دهه ۱۳۸۰ شکل گرفت و به تدریج افزایش یافت. از آن تاریخ به این سو، با گشایش شاخه‌های استانی انجمن و فعال‌شدن کمیته‌های آموزش، بر تعداد کارگاه‌های آموزشی به‌طور قابل ملاحظه‌ای افزوده شد و عده بسیاری از قشرهای گوناگون، از اعضای هیئت علمی گرفته تا دانشجویان و کتابداران شاغل و حتی افرادی خارج از حرفه، از آن کارگاه‌ها استفاده کردند. تا آنجا که آمارهای موجود نشان می‌دهد، در فاصله سال‌های ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۰ تعداد ۴۵ کارگاه توسط انجمن و شاخه‌های آن، ۸۰ کارگاه به‌طور مشترک توسط انجمن و نمایشگاه بین‌المللی کتاب،

یادداشت
بر رویت اطلاعات

پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات

فصلنامه علمی پژوهشی

شاپا (چاپی) ۸۲۲۳-۲۲۵۱

شاپا (الکترونیکی) ۸۲۳۱-۲۲۵۱

نمایه در LISA، ISC و Scopus

<http://jipm.irandoc.ac.ir>

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

۹۶ کارگاه توسط انجمن و خانه کتاب در موضوع های بسیار متنوع برگزار شد که رقم قابل ملاحظه‌ای به شمار می‌آید.^۱ انجمن در حال حاضر نیز همراه با برخی شاخه‌ها و برخی از گروه‌های آموزشی به برگزاری کارگاه‌ها ادامه می‌دهد. ارزیابی‌های صورت گرفته پس از هر کارگاه (به‌ویژه پژوهش انجام گرفته در سال ۱۳۸۷ با عنوان «ارزیابی جایگاه و عملکرد انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران در فرایند آموزش غیررسمی کتابداران و اطلاع‌رسانان») حکایت از رضایت کلی شرکت‌کنندگان دارد. افزون بر انجمن، برخی مراکز و دانشگاه‌ها نیز اقدام به برگزاری کارگاه‌های آموزشی کرده و می‌کنند. در میان آنها، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. این پژوهشگاه، به‌طور منظم کارگاه‌های معتبری را در موضوع‌های مورد نیاز و توسط مجرب‌ترین استادان برگزار می‌کند. نتایج ارزیابی این کارگاه‌ها نیز نشان‌دهنده رضایت شرکت‌کنندگان در آنهاست.

تا آنجا که نگارنده به یاد دارد، بیشتر کارگاه‌های برگزار شده توسط انجمن، بر پایه پیشنهاد خود برگزار کنندگان برنامه‌ریزی و اجرا شده است. به سخن دیگر، بخش اعظم این کارگاه‌ها بدون نیازسنجی و تنها از سوی برگزار کنندگان پیشنهاد شده است. به هر شکل، آنچه که در راستای برنامه‌ریزی و برگزاری کارگاه‌های آموزشی حائز اهمیت است، تکیه بر نیازهای واقعی قشرهای مختلف حرفه می‌باشد. اهمیت این امر از آن روست که در مقایسه با گذشته، که کارگاه‌ها با موضوع‌هایی نسبتاً کلی و مناسب آن زمان اجرا می‌شد، جامعه به آموزش‌های تخصصی‌تری نیاز دارد. تحولات سریع و گسترده در حوزه‌های علمی و نیز در فناوری‌های نوین از یک سو و تحولات آموزشی از جمله تأسیس گرایش‌ها و رشته‌های جدید در علم اطلاعات و دانش‌شناسی از سوی دیگر ایجاب می‌کند که به شناسایی نیازهای امروز و فردای جامعه پردازیم و با انجام نیازسنجی‌های علمی و واقع‌بینانه، بتوانیم موضوع‌ها و زمینه‌های کاربردی آموزشی را مشخص سازیم. همچنین، با توجه به رویکردهای میان‌رشته‌ای و مطرح‌شدن موضوع‌هایی که منشأ آنها حوزه‌های دیگر است (مثل علوم رایانه، زبان‌شناسی، روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، ارتباطات و غیره)، این نیاز احساس می‌شود که اعضای هیئت علمی، دانشجویان و کتابداران شاغل به آن دانش‌ها و تخصص‌ها نیاز دارند. خوشبختانه، امکانات امروزی، به‌ویژه وب می‌تواند در این راستا

۱. مراجعه شود به: گذری و نظری بر گذشته، حال و آینده کتابداری و اطلاع‌رسانی در ایران: نگاهی به شکل‌گیری، دستاوردها و چالش‌های توسعه علم اطلاعات و دانش‌شناسی / رحمت‌الله فتاحی، رضا رجبعلی بگلو و سمیه آخشیک. -- شیراز: مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری، ۱۳۹۳ (فصل هفتم).

مورد استفاده قرار گیرند تا نسبت به آنچه نیاز داریم آگاه‌تر و روزآمدتر شویم. اکنون و در ارتباط با تخصص‌ها و زمینه‌های جدید، دانش بسیاری تولید شده و در دسترس است. بدیهی است که این دانش باید به شکل مناسب به نیازمندان انتقال یابد. کارگاه‌های آموزشی یکی از مهم‌ترین و رایج‌ترین شیوه‌های انتقال دانش به شکل عملی و کاربردی است. با یک جستجوی ساده در وب و در زمینه‌های موضوعی مختلف، می‌توان دریافت که تا چه اندازه برگزاری کارگاه‌های تخصصی در حرفه کتابداری و اطلاع‌رسانی مرسوم است. بررسی زمینه‌های موضوعی این کارگاه‌ها می‌تواند به ما در تصمیم‌گیری پیرامون مناسبت موضوع‌ها با نیازهای جامعه کمک کند. در این راستا، انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی و گروه‌های آموزشی، با توجه به تجربه خود و نیز پژوهش‌هایی که انجام داده یا می‌دهند، می‌توانند نیازهای واقعی و کاربردی حرفه را مورد بررسی قرار داده و برای برگزاری کارگاه‌ها برنامه‌ریزی نمایند. هدف، در سطح ملی، ارتقای دانش‌های تخصصی و روز در میان اعضای حرفه است.

سید رحمت‌الله فتاحی

سردبیر